

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-68>

УДК 338.48

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ DYNAMICS OF HOTEL ENTERPRISE DEVELOPMENT

Олійник Ольга Степанівнакандидат економічних наук, доцент,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2370-3211>**Oliinyk Olha**

Kamenets-Podolsky National University named after Ivan Ogienko

В статті розглянуто динаміку діяльності готельних підприємств України за період з 2018 по 2020 роки. Для проведення дослідження було використанні статистичні матеріали по всім областям України, які згруповані в окремі показники діяльності, а саме: кількість колективних засобів розміщення та місць у колективних засобах розміщення і номерів у готелях та аналогічних засобах розміщення, кількість осіб, що перебували у колективних засобах розміщення, кількість ночівель осіб у колективних засобах розміщення за регіонами. Тенденції динаміки розвитку готельних підприємств є віддзеркаленням ряду проблем, які є в даній галузі, насамперед до них можна віднести: відсутність структури в діяльності готелю; достатня місткість готельної бази; невелике навантаження на цифровий фонд; невелика кількість зареєстрованих компаній; старі матеріально-технічні основи готелів; відсутність чіткого законодавчого визначення діяльності готелів, що підлягають підрозділам, проблеми ліквідації нерухомості для розвитку готелю, адекватне розширення міжнародної та національної мережі готелів в Україні тощо.

Ключові слова: готельні підприємства, показники, область, розвиток, проблеми, сучасність.

В статье рассмотрена динамика деятельности гостиничных предприятий Украины за период с 2018 по 2020 годы. Для проведения исследования использовались статистические материалы по всем областям Украины, которые сгруппированы в отдельные показатели деятельности, а именно: количество коллективных средств размещения и мест в коллективных средствах размещения и номеров в гостиницах и аналогичных средствах размещения, количество лиц, находившихся в коллективных средствах размещения, количество ночевек лиц в коллективных средствах размещения за регионами. Тенденции динамики развития гостиничных предприятий являются отражением ряда проблем, имеющихся в данной отрасли, в первую очередь, к ним можно отнести: отсутствие структуры в деятельности гостиницы; достаточная емкость гостиничной базы; небольшая нагрузка на цифровой фонд; небольшое количество зарегистрированных компаний; старые материально-технические основы гостиниц; отсутствие четкого законодательного определения деятельности гостиниц, подлежащих подразделениям, проблемы ликвидации недвижимости для развития гостиницы, адекватное расширение международной и национальной сети гостиниц в Украине.

Ключевые слова: гостиничные предприятия, показатели, область, развитие, проблемы, современность.

The article considers the dynamics of hotel enterprises of Ukraine for the period from 2018 to 2020. The study used statistical materials in all regions of Ukraine, which are grouped into separate performance indicators, namely: the number of collective accommodation and places in collective accommodation and rooms in hotels and similar accommodation, the number of persons in collective accommodation, the number of overnight stays of persons in collective accommodation by region. Trends in the dynamics of hotel enterprises are a reflection of a number of problems that exist in this area, first of all they include: the lack of structure in the hotel; sufficient capacity of the hotel base; low load on the digital fund; a small number of registered companies; old material and technical bases of hotels; lack of a clear legislative definition of the activities of hotels subject to divisions, the problem of liquidation of real estate for hotel development, adequate expansion of the international and national hotel network in Ukraine, etc. The purpose of the article is to analyze the current state of development of hotel enterprises and identify features in this development. The current state of economic reform, the growing influence of external factors on the effectiveness of hospitality depends on the state and characteristics of development in this area, encourages new organizational decisions and actions to ensure long-term competitive existence. Today the hotel industry is one of the most important industries in Ukraine. The hotel industry is one of the most dynamic sectors of the Ukrainian economy. This is especially important for the development of the hotel industry. These include tourism, transport, trade, food, insurance, culture and the arts, architecture and design, services and advertising. In addition, the active

development of this industry will create new jobs. Budget revenues are important for the development of Ukraine's hospitality economy to create a positive tourism image of regions and countries in general. Despite the problems faced by Ukrainian hotels in competition. Today, hotels should fight "under the sun" if possible. In Ukraine, the hospitality industry is developing slowly, the value of the business is growing every year, and the business itself needs to respond quickly to the hotel industry. This requires studying the potential and prospects of creating national and international hotel chains in the country.

Keywords: hotel enterprises, indicators, region, development, problems, modernity.

Постановка проблеми. Сьогодні готельне господарство є однією з найважливіших галузей в Україні. Готельне господарство є однією з найбільш динамічних галузей української економіки. Це особливо важливо для розвитку готельного господарства. До них належать туризм, транспорт, торгівля, харчування, страхування, культура та мистецтво, архітектура та дизайн, послуги та реклама. Крім того, активний розвиток цієї галузі дозволить створити нові робочі місця. Надходження до бюджету мають важливе значення для розвитку економіки гостинності України для створення позитивного туристичного іміджу регіонів та країн загалом. Незважаючи на проблеми, з якими стикаються українські готелі в конкуренції. Сьогодні готелі повинні боротися «під сонцем», якщо це можливо. В Україні індустрія гостинності розвивається повільно, вартість бізнесу з кожним роком зростає, а самому бізнесу потрібно швидко реагувати на готельну індустрію. Це вимагає вивчення потенціалу та перспектив створення в країні національних та міжнародних готельних мереж.

Велике значення для економічного та соціального розвитку України має туристична галузь. Створення нових робочих місць підвищить майбутній рівень наших громадян, підвищить престиж і значення країни у світі. Сприятливі умови для різноманітного туризму для задоволення всіх потреб туристів, наявність різних видів діяльності та джерел розваг, оздоровлення та лікування чи просто відпочинку, бізнесу, якісна робота створюють дружню атмосферу в готелях. У сучасних умовах діяльність цих компаній була дещо ризикованою і була предметом дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчені України зосереджують увагу питанням розвитку підприємств, в тому числі і готельних. Приміром, слід зауважити праці Ольшанський О.В. [1], Вінніченко І.І. [2], Мочерний С.В. [3], Грещин М.Г., Колот В.М., Мендрул О.Г. [4,] Шкода Т.Н. [5], Андрійчук В.Г. [6] та інших. Дослідники у своїх роботах оцінюють індустрію гостинності та туризму, які є основою їх досліджень. Проаналізовано роз-

виток туристичної галузі регіону та фактори, що впливають на її розвиток. Проте є багато питань щодо перспектив розвитку готельного бізнесу на місцевому рівні. На основі всебічно розробленого та комплексного аналізу необхідні подальші дослідження готельним підприємствам регіонів України. Тому публікації недостатньо відображають глибину розвитку, і необхідний комплексний підхід до сучасного розвитку готельного господарства України.

Мета статті полягає в дослідженні стану розвитку готельних підприємств в динаміці та визначення відзнак даного розвитку у різних областях України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Географічне положення України позитивно впливає на розвиток підприємств туризму і відповідно підприємствам готельно-ресторанного бізнесу. Не зважаючи на цю обставину в Україні показник кількості готельних номерів на тисячу мешканців менший майже в вісім раз ніж у Європі.

Сутність особливостей готельно-ресторанних підприємств визначається синергетичним ефектом від формування обсягів робіт для низки інших сфер народного господарства, а саме: туризму, транспорту, роздрібною торгівлі, суспільного харчування, страхування, культури та мистецтва, архітектури та проектування, екскурсійного обслуговування, рекламної індустрії. Результатом від розвитку даної діяльності буде комплексний ефект, складовими якого будуть: утворені нові робочі місця, додаткові надходження до бюджету, формування нового позитивного туристичного іміджу України в цілому та окремих її регіонів. Проте через ряд проблем, українські готельно-ресторанні підприємства стають неконкурентоспроможними і банкрутують. До основних проблем які існують в готельно-ресторанних підприємствах України є відсутність національної готельної мережі, що б позитивно впливало на їх діяльність, маючи одну стратегію бізнесу на всю мережу з врахуванням всіх вимог споживачів. В період сьогодення готельно-ресторанні підприємства розвиваються по-перше – нестабільно, а по-друге – зі великим ступенем небезпеки для приватної

діяльності. Звичайно сезонність теж носить негативний вплив на надання даних послуг, а різноманітність надання даних послуг зростає, частина їх удосконалюється і керівництво даних підприємств вимушене швидко реагувати і залучувати додатковий капітал.

По цій причині виникла необхідність дослідити вплив особливостей розвитку готельно-ресторанних підприємств на їх динаміку діяльності. Враховуючи останні події в світі та в Україні проведемо дослідження за останні три календарні роки, використовуючи статистичні дані по всіх областях України сформувавши таблиці 1-5.

Таблиця 1

Кількість колективних засобів розміщення за регіонами (од)

Регіон (області)	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Україна	4719	5335	1337
Вінницька	66	74	10
Волинська	216	222	36
Дніпропетровська	279	294	87
Донецька	235	262	65
Житомирська	50	67	16
Закарпатська	159	172	48
Запорізька	369	389	119
Івано-Франківська	201	242	50
Київська	256	292	80
Кіровоградська	89	103	20
Луганська	27	31	7
Львівська	373	402	111
Миколаївська	305	334	83
Одеська	525	578	147
Полтавська	125	134	43
Рівненська	53	62	13
Сумська	64	71	17
Тернопільська	42	54	13
Харківська	195	205	66
Херсонська	310	362	70
Хмельницька	98	137	28
Черкаська	159	182	43
Чернівецька	34	38	11
Чернігівська	76	81	22
м. Київ	413	547	132

Джерело: [25] адаптовано автором

Кількість колективних засобів розміщення по регіонами за досліджуємий період з 2018 по 2020 рр. в різних регіонах має неоднозначні значення. В 2018 р. найбільше засобів розміщення було в Одеській області,

їх питома вага сягає більше 11%. Дану позицію Одеська область продовжила утримувати на протязі двох наступних років, тільки частка її незначно зменшилася. Наступну позицію займає м. Київ і частка його в загальному обсязі складає 8,75%, також столиця нашої держави при частці 10,25 відсотки в 2019 р. і 9,87% в 2020 р. займає другу позицію. В 2018 р. і в 2019 р. третю позицію з частками відповідно 7,9 і 7,54 відсотків займає Львівська область, а в 2020 р. з питоною вагою 6,51% дану позицію займає Запорізька область. Четверту позицію займає в 2018 р. Запорізька область з питоною вагою 7,82%; в 2019 р. Херсонська область з часткою 6,79% і в 2020 р. Львівська область з часткою 8,3%. На п'ятій позиції в 2018 р. Херсонська область з часткою 6,57%, в 2019 р. – Миколаївська з питоною вагою – 6,26% і в 2020 р. – Дніпропетровська область з часткою – 6,51%. Останнє місце серед загальної кількості колективних засобів розміщення займає весь досліджуваний період Луганська область, що є наслідком військових подій на Сході нашої країни. Якщо проаналізувати значення 1 відсотка питомих ваг одного колективного засобу розміщення в кожному році, то її значення коливається з 47,19 в 2018 р. до 53,35 в 2019 р. і завершується значенням 13,37 в 2020 р., що свідчить про вище описані тенденції розвитку даних засобів розміщення в Україні.

Досліджуючи показники загальної кількості місць у колективних засобах розміщення за регіонами України ми можемо відмітити наступне:

– на першій позиції в 2018 і 2019 рр. є м. Київ з ваговими відсотками відповідно – 13,71 і 18,23; в 2020 р. це місце займають засоби які розташовані в Одеській області і їх питома вага складає 14%;

– на другій позиції в 2018 та 2019 рр. з частками відповідно 13,41 і 12,81 – Одеська обл., а в 2020 р. це місце посідає м. Київ, тобто в 2020 р. Одеська обл. та м. Київ помінялися місцями. Очевидно це сталося в результаті розповсюдження пандемії;

– третє місце весь досліджуємий період впевнено посідає Запорізька область з часткою до загальної суми відповідно 10,41; 10,05; і 10,43%;

– аналогічно Запорізькій обл. четверте місце займає Херсонська область з часткою до загальної суми відповідно 8,13; 7,69; і 8,12%;

Львівська область на п'ятій позиції весь період з частками відповідно 8,00; 7,02; і 7,80%.

Таблиця 2

**Загальна кількість місць
у колективних засобах розміщення
за регіонами (од)**

Регіон (області)	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Україна	300010	370560	155029
Вінницька	2001	2425	1017
Волинська	3895	4227	1987
Дніпропетровська	15856	18221	8047
Донецька	14201	17403	7396
Житомирська	2035	2228	1193
Закарпатська	7786	9031	3905
Запорізька	31320	37225	16169
Івано-Франківська	9568	11276	5002
Київська	17956	21176	9910
Кіровоградська	2356	2735	1223
Луганська	2811	2668	642
Львівська	24005	25997	12086
Миколаївська	20936	24321	11327
Одеська	40236	47485	21707
Полтавська	6721	7956	3393
Рівненська	1124	1324	619
Сумська	2237	2599	1300
Тернопільська	2432	2931	1269
Харківська	13224	15653	6698
Херсонська	24387	28461	12582
Хмельницька	4005	5764	2078
Черкаська	5878	6932	3076
Чернівецька	2134	2425	1135
Чернігівська	2266	2531	1391
м. Київ	41140	67566	19877

Джерело: [25] адаптовано автором

Таблиця 3

**Кількість номерів у готелях
та аналогічних засобах розміщення
за регіонами (од)**

Регіон (області)	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Україна	71132	83147	37497
Вінницька	894	1041	474
Волинська	859	984	434
Дніпропетровська	4892	5442	2519
Донецька	1753	2011	945
Житомирська	567	692	305
Закарпатська	2901	3245	1574
Запорізька	1354	1542	707
Івано-Франківська	3741	4121	1937
Київська	3888	4528	2076
Кіровоградська	684	810	355
Луганська	385	412	193
Львівська	11549	13741	5971
Миколаївська	1840	2444	995
Одеська	6147	6845	3256
Полтавська	2452	3012	1383
Рівненська	723	814	330
Сумська	751	867	382
Тернопільська	812	981	440
Харківська	3475	3945	1740
Херсонська	1587	1923	876
Хмельницька	1753	2070	941
Черкаська	1454	1645	760
Чернівецька	845	941	432
Чернігівська	1004	1211	528
м. Київ	14822	17880	8544

Джерело: [25] адаптовано автором

Найнижчу позицію по показнику загальної кількості місць у колективних засобах розміщення за регіонами України посідає на протязі всього періоду Рівненська область. Дана ситуація є наслідком розміщення на території Рівненської області маломістких готелів та ресторанів, передумовою ситуації є наявність низької густоти населення даного регіону.

Отже, на відміну від кількості колективних засобів розміщення в загальній кількості місць у колективних засобах розміщення за регіонами ситуація більш стабільна, хоча значення 1 відсотка питомої ваги одного місця у колективному засобі розміщення в кожному році, то її значення коливається з 3000,1 в 2018 р. до 3705,6 в 2019 р. і завершується значенням 1550,29 в 2020 р., що свідчить про загальні тенденції даного показника.

Показник кількості номерів свідчить про величину готелю, а також про його місткість і впливає на зірко вість, тому звернемо особливу увагу на тенденції цього показника за аналізуємий період. За період 2018–2020 рр. найбільше номерів було у готелях м. Києва і їх частка до загальної кількості склала відповідно 20,84; 21,50 і 22,79%. Другу позицію займає Львівська область теж весь період і відповідно їх частка склала – 16,24; 16,53 і 15,92%.

Третю позицію весь період займає Одеська область і відповідно частки склала – 8,64; 8,23 та 8,68%. Четверту позицію з частками відповідно 6,88; 6,55 і 6,72% займає Дніпропетровська область. На п'ятій позиції теж весь період займає Київська область з частками відповідно 5,47; 5,45 та 5,54%.

Саме менше значення даного показника в Луганській області, що пояснюється відповід-

Таблиця 4

**Кількість осіб, що перебували
у колективних засобах розміщення
за регіонами (од)**

Регіон (області)	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Україна	7006220	6960949	2218583
Вінницька	72045	70254	23499
Волинська	74654	74221	28323
Дніпропетровська	456971	454588	151077
Донецька	230531	228417	73285
Житомирська	52574	52454	17719
Закарпатська	148458	137484	47266
Запорізька	278125	278453	92794
Івано-Франківська	370047	369852	123876
Київська	551753	548555	189169
Кіровоградська	6058	59875	19266
Луганська	19521	18954	6600
Львівська	681874	681565	229963
Миколаївська	246525	245121	72898
Одеська	422987	422158	138618
Полтавська	259456	258456	87745
Рівненська	38954	38545	12779
Сумська	84654	84561	27160
Тернопільська	49125	48654	15609
Харківська	246456	245856	80153
Херсонська	190479	189545	66506
Хмельницька	146258	145854	49591
Черкаська	159861	158741	52433
Чернівецька	34546	34021	11024
Чернігівська	127586	121548	34354
м. Київ	2056722	1993217	566876

Джерело: [25] адаптовано автором

Таблиця 5

**Кількість ночівель осіб
у колективних засобах розміщення
за регіонами (од)**

Регіон (області)	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Україна	17668844	18459138	6227427
Вінницька	208521	212245	67934
Волинська	189545	195254	62178
Дніпропетровська	1099452	1058244	365549
Донецька	1124852	1158142	404757
Житомирська	289542	302511	105056
Закарпатська	403257	465212	163861
Запорізька	1354855	1452455	499999
Івано-Франківська	785212	854214	272382
Київська	1485222	1532385	517560
Кіровоградська	127954	138542	48524
Луганська	118965	125485	36546
Львівська	1407854	1453252	489903
Миколаївська	852452	954518	338747
Одеська	1525421	1542542	524888
Полтавська	501285	548511	183895
Рівненська	76621	82456	28245
Сумська	121578	125222	41143
Тернопільська	94542	98554	32334
Харківська	605852	695426	209884
Херсонська	985452	1024521	365013
Хмельницька	354521	365895	119813
Черкаська	301875	312585	106137
Чернівецька	124585	142355	48104
Чернігівська	209542	215922	67807
м. Київ	3319887	3402690	1127168

Джерело: [25] адаптовано автором

ним чином. Значення частки даного показника сягає в 2018 р. – 711,32; в 2019 р. – 831,47 і в 2020 р. 374,97; тобто тенденція даного показника повторюється в порівнянні з іншими показниками.

Також, можна відмітити, що стабільність позиціонування даного показника пояснюється притаманними умовами будівництва в окремих регіонах України.

Кількість осіб, що перебували у колективних засобах розміщення за регіонами України за досліджуваний період характеризується стабільними показниками тільки по першій та другій позиціях. Так, лідером є м. Київ з частками до загальної кількості відповідно до років – 28,36; 28,63 та 25,55. На другій позиції впевнено відмічається Львівська область з значеннями питомої ваги відповідно: 9,73; 9,79 і 10,37. Наступні три позиції по-різному

поділяють між собою Київська, Дніпропетровська та Одеська області.

Останнє місце по значенню даного показника займає в 2018 р. Кіровоградська область, в наступних роках Луганщина.

Значення частки даного показника сягає в 2018 р. – 70062,20; в 2019 р. – 69609,49 і в 2020 р. 22185,83; тобто тенденція даного показника притаманна іншим показникам.

Значення показників кількості ночівель осіб у колективних засобах розміщення за регіонами України вказують на те, що лідером на протязі всього періоду дослідження м. Київ з частками відповідно 18,79; 18,46 та 18,10. Також весь аналізований період на другому місці є Одеська область з відповідними частками: 8,63; 8,36 та 8,43. Третю позицію також обіймає весь період Київська область з частками відповідно – 8,41; 8,30 і 8,31. Четверту і

п'яту позиці. За період з 2018 по 2020 рр. розділяють Львівська та Запорізька області, їх частки в загальному обсязі не значні, тому їх описувати не будемо. Найгірше становище по даному показнику у Рівненській області, про що ми вже описували вище. Загалом, значення частки даного показника сягає в 2018 р. –

176688,44; в 2019 р. – 184591,38 і в 2020 р. 62274,27; тобто тенденція даного показника властива попереднім показникам.

Таким чином, регіональне дослідження виділило ряд областей, які найкраще займаються діяльністю в сфері гостинності, звичайно маючи на це підстави і передумови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ольшанський О.В. Заходи підвищення конкурентоспроможності підприємств туристичного профілю. Харків : ХДУХТ, 2013. С. 291–297.
2. Вінніченко І.І. Сутнісна характеристика розвитку підприємства соціально-економічної системи. *Економіка. Фінанси. Право*. 2012. № 5. С. 8–13.
3. Економічний енциклопедичний словник : У 2 т. Т. 1 / за ред. С.В. Мочерного. Львів : Світ, 2005. 616 с.
4. Грецин М.Г., Колот В.М., Мендрул О.Г. та ін. Економіка підприємства : підручник / за заг. та наук. ред. Г.О. Швиданенко. Вид. 4-те. Київ : Вид-во КНЕУ, 2009. 816 с.
5. Шкода Т.Н. Сутність соціального розвитку підприємства. *Вісник Національного технічного університету "ХПІ": Технічний прогрес та ефективність виробництва*. 2012. № 16. С. 79–64.
6. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз. Київ : КНЕУ, 2006. 292 с.
7. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

REFERENCES:

1. Ol'shans'kij O.V. (2013) *Zahodi pidvishchennya konkurentospromozhnosti pidriemstv turistichnogo profilyu* [Measures to increase the competitiveness of tourism enterprises]. Harkiv: HDUHT. (in Ukrainian)
2. Vinnichenko I.I. (2012) *Sutnisna harakteristika rozvitku pidpriemstva social'no-ekonomichnoї sistemi* [The essential characteristics of the development of the socio-economic system]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 5, pp. 8–13. (in Ukrainian)
3. Mocherny S.V. (2005) *Ekonomichnij enciklopedichnij slovník* [Economic encyclopedic dictionary]. L'viv: Svit, no. 1, p. 616. (in Ukrainian)
4. Greshchin M.G., Kolot V.M., Mendrul O.G. and other (2009) *Ekonomika pidpriemstva: pidruchnik* [Business economics: a textbook]. 4-d ed. Kyiv: publishing house KNUE, p. 816. (in Ukrainian)
5. SHkoda T.N. (2012) *Sutnist' social'nogo rozvitku pidpriemstva* [The essence of social development of the enterprise]. *Bulletin of the National Technical University "KhPI": Technical progress and production efficiency*, no. 16, pp. 79–64. (in Ukrainian)
6. Andriychuk V.G. (2006) *Efektivnist' diyal'nosti agrarnih pidpriemstv: teoriya, metodika, analiz* [The efficiency of agricultural enterprises: theory, methodology, analysis]. Kyiv: KNUE, p. 292. (in Ukrainian)
7. Derzhavna sluzhba statistiki Ukraini [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> (in Ukrainian)